

Wioletta Hajduk-Gawron

<https://orcid.org/0000-0001-6978-127X>

Uniwersytet Śląski w Katowicach
Katowice, Polska

Prescriptum

Abstract: The latest issue of the journal features texts dedicated to a wide range of topics related to Polish *non-fiction* literature. These contributions stem from the VIII International Conference “Polish Literature in the World: Polish Non-Fiction Literature – Perspectives of the Sender and the Recipient”, organised by the University of Silesia in Katowice. The authors examine genres such as biography, autobiography, reportage, and guidebooks, highlighting their shift towards the literary mainstream due to both reader preferences and literary strategies. The articles in this issue provide scholarly reflections on the presence of Polish *non-fiction* literature beyond Poland’s borders, thereby expanding the state of research on literary reception mechanisms and translation strategies.

Keywords: Postscriptum Polonistyczne, *non-fiction*, reception of Polish literature

Abstrakt: Najnowsze wydanie czasopisma zawiera przede wszystkim teksty poświęcone szerokiemu spektrum zagadnień związanych z polską literaturą *non fiction*, które są pokłosiem VIII Międzynarodowej Konferencji „Literatura polska w świecie. Polska literatura non fiction – perspektywa nadawcy i odbiorcy”, zorganizowanej przez Uniwersytet Śląski w Katowicach. Autorzy wzięli na warsztat takie gatunki jak biografia, autobiografia, reportaż czy bedeker, wskazując na przesunięcie tych gatunków w stronę literackiego centrum zarówno ze względu na preferencje czytelników, jak i strategie pisarskie. Pomieszczone w niniejszym numerze artykuły poddają naukowej refleksji obecność polskiej literatury *non fiction* poza granicami Polski, poszerzając tym samym stan badań nad mechanizmami recepcji literatury oraz strategii translatorskich.

Słowa kluczowe: Postscriptum Polonistyczne, *non fiction*, recepcja literatury polskiej

Prezentujemy kolejny numer „Postscriptum Polonistycznego”, który poświęcony jest przede wszystkim, lecz nie wyłącznie, szerokiemu spektrum zagadnień związanych z polską literaturą *non fiction*. Zaobserwowane w ostatnim czasie przesunięcie zainteresowań czytelniczych oraz praktyk pisarskich w stronę takich gatunków jak reportaż, biografia, autobiografia, bedeker czy powieść kryminalna skłania do analizy naukowej tego zjawiska. Zgromadzone w tym wydaniu artykuły stanowią

rezultat wnikliwych badań naukowych, których celem jest analiza nie tylko polskiej literatury faktu, lecz także jej międzynarodowej recepcji oraz różnorodnych strategii narracyjnych stosowanych przez twórców tego gatunku.

Czytelnicy niniejszego tomu mają możliwość zapoznania się, między innymi, z tekstami wygłoszonymi podczas cyklicznej VIII Międzynarodowej Konferencji „Literatura polska w świecie. Polska literatura non fiction – perspektywa nadawcy i odbiorcy”, która odbyła się w listopadzie 2022 roku w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.

Rozprawy otwiera artykuł László K. Nagy *Literatura non fiction nad Dunajem. Recepcja wybranych polskich utworów na Węgrzech*. Jego praca stanowi cenny wkład w opis roli polskich przekładów literackich w uzupełnianiu luk na rynkach wydawniczych w kontekście węgierskim. Badacz przywołuje teksty Andrzeja Stasiuka, Ziemowita Szčerka i Krzysztofa Vargi jako te znaczące dla węgierskiego odbiorcy. Podobnie Lidija Tanuševska w swoim artykule *Macedońska recepcja polskiej literatury non fiction* ujawnia mechanizmy rządzące obecnością w Macedonii polskich przekładów książek takich twórców jak Ryszard Kapuściński, Mariusz Szczygieł, Agata Tuszyńska, Kamil Bałuk i Wojciech Jagielski, a Teresa Dalecka w tekście *Literatura non fiction w Litwie w ostatnich dziesięcioleciach* omawia zmieniające się zarówno popularność, jak i postrzeganie tej literatury na Litwie.

Ważnym elementem tego tomu jest badanie autorskich strategii biograficznych. Anna Pekaniec w artykule *Karolina i Dulębianka. Autorskie strategie biograficzne w „Samotnicy. Dwóch życiach Marii Dulębianki” Karoliny Dzimiry-Zarzyckiej* szczegółowo analizuje sposoby przejawiania się figury biografki. Z kolei Agnieszka Nęcka-Czapska oraz Katarzyna Hanik w swoich tekstach skupiają się na badaniu autobiograficznych aspektów w *Rozmowach w tańcu* Agnieszki Osieckiej, ukazując różne aspekty autorskiej autoekspresji.

Justyna Zych w artykule *Między biografią a bedekerem. Pisarki jako przewodniczki* podejmuje temat przesunięcia peryferyjnych gatunków, jakim może być przewodnik, w stronę literackiego centrum. Autorka skupia się na pisarstwie Grażyny Plebanek, Manueli Gretkowskiej

i Katarzyny Tubylewicz. Z kolei Beata Tarnowska w tekście *Historia z morskim brzegiem. O pseudobiografii Brunona Schulza w powieści Dawida Grosmana „Patrz pod: Miłość”* przedstawia alternatywną wersję biografii Brunona Schulza, wskazując przy tym na ciągle mieszanie się w powieści faktów z oniryzmem.

Interesującym aspektem polskiej literatury reportażowej zajmuje się Katarzyna Frukacz-Lewandowska w rozprawie *Prawda obrazu czy obraz prawdy? Wizualne komponenty polskiej literatury reportażowej w dobie płynnego faktografizmu*. Badaczka analizuje wpływ wizualnych elementów na percepcję prawdy w świetle upłynnienia pojęcia faktografizmu. Rozważania Grażyny Maroszczuk w opracowaniu „*Żeby umarło przede mną. Opowieści matek niepełnosprawnych dzieci*” w społecznym reportażu Jacka Hołuba skupiają się na naukowej refleksji i przybliżeniu reportażu dotyczących trudnych tematów społecznych. W dalszej części numeru Elżbieta Dutka w tekście *Góry „na opak”*. *O nowej tendencji w ramach mountaineering non fiction* omawia nową tendencję w literaturze poświęconej górcom i wspinaczce.

W sekcji na temat różnych perspektyw literackich Dariusz Rott przybliża narrację migracyjną Mirosława Gabryśia dotyczącą Islandii, a Andrea F. De Carlo bada kobiecą eseistykę jako gatunek hybrydowy na przykładzie twórczości Joanny Mueller. Monika Válková Maciejewska dzieli się refleksjami na temat wykorzystywania polskiej prozy realfantastycznej w nauczaniu cudzoziemców.

W sekcji *Varia* Choi Sung-Eun (Esterka Czoj) przedstawia recepcję twórczości Olgi Tokarczuk w Korei Południowej. Artykuł ma charakter uzupełniający stan badań nad obecnością literatury polskiej w Republice Korei, ponieważ autorka regularnie publikuje w „Postscriptum Polonistycznym”. Joanna Przyklenk i Irmina Kotlarska porównują dyskurs glottoedukacyjny i glottodydaktyczny z perspektywy lingwistyki historycznej, Renata Ryba prezentuje wyniki analizy relacji Stefana Jana Ślizienia z mołdawskiej wyprawy, a Krzysztof Małek w swoim artykule omawia zwierzęcą eseistykę Tatiany Goriczewej.

Raz w roku w czasopiśmie pojawiają się podsumowania literackie i filmowe. Tym razem Agnieszka Nęcka-Czapska przedstawia przegląd

polskich nowości literackich roku 2023. Okazuje się, że największym uznaniem krytyków oraz czytelników cieszyły się książki, które podejmują temat tożsamości oraz rozliczają się z traumami z przeszłości, porządkując teraźniejszość. Natomiast Agnieszka Tambor przypomina rolę polskich operatorów filmowych w Hollywood z perspektywy ich wkładu artystycznego i technicznego w produkcję światowych hitów kinematografii. Z kolei Dorota Pudo przygotowała recenzję monografii *Fan Fiction Genres: Gender, Sexuality, Relationships and Family in the Fandoms "Star Trek" and "Supernatural"* Julii Eleny Goldmann dotyczącą różnorodności gatunkowej i tematycznej w *fan fiction*.

Zapraszamy do lektury, licząc na to, że zgromadzone artykuły dostarczą inspiracji oraz staną się przyczynkiem do dalszych badań oraz dyskusji nad literaturą *non fiction* i innymi wątkami poruszonymi w tym numerze.

WIOLETTA HAJDUK-GAWRON – PhD, Faculty of Humanities, University of Silesia in Katowice, Katowice, Poland / dr, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Katowice, Polska.

Her research interests include the reception of Polish literature abroad, Polish language glottodidactics, the theory of adaptation and the experience of migration in the educational process. Among her publications are: *Lektura obowiązkowa i co ponadto? O obecności i nieobecności literatury polskiej poza Polską* [*Obligatory Reading and What Else? On the Presence and Absence of Polish Literature Outside Poland*] („Literatura polska w świecie. Zagadnienia recepcji i odbioru” 2006), *Arcydzieła literatury polskiej w praktyce glottodydaktycznej. Zaadaptować czytelnika i tekst* [*Masterpieces of Polish Literature in Glottodidactic Practice. Adapt the Reader and the Text*] („Adaptacje I. Język – Literatura – Sztuka” 2013) and *Treści proekologiczne w glottodydaktyce polonistycznej na podstawie podręczników i badań ankietowych w perspektywie metodyki zadaniowej* [*Pro-ecological Content in Polish Glottodidactics on the Basis of Textbooks and Survey Research in the Perspective of Task-Based Methodology*] („Postscriptum Polonistyczne” 2021).

Jej zainteresowania naukowe dotyczą recepcji literatury polskiej w świecie, glottodydaktyki polonistycznej, teorii adaptacji oraz doświadczenia migracji w procesie edukacyjnym. Autorka m.in. artykułów: *Lektura obowiązkowa i co ponadto?*

O obecności i nieobecności literatury polskiej poza Polską („Literatura polska w świecie. Zagadnienia recepcji i odbioru” 2006), *Arcydziela literatury polskiej w praktyce glottodydaktycznej. Zaadaptować czytelnika i tekst* („Adaptacje I. Język – Literatura – Sztuka” 2013), *Treści proekologiczne w glottodydaktyce polonistycznej na podstawie podręczników i badań ankietowych w perspektywie metodyki zadaniowej* („Postscriptum Polonistyczne” 2021).

E-mail: wioletta.hajduk-gawron@us.edu.pl